

новачку»[5]. У цьому прикладі відбулась стилістична нівеляція, адже сленгізм відтворили стилістично нейтральною лексикою. Тому бачимо, що не завжди вдається успішно компенсувати стилістичний засіб у перекладі.

Отже, з метою досягнення адекватності перекладу серіалів перекладачі вдаються до використання перекладацьких трансформацій, а саме лексичних, граматичних та лексико-граматичних. При виборі перекладацьких трансформацій перекладачі керуються необхідністю передачі комунікативного та прагматичного навантаження, вимогою забезпечення стислого перекладу для субтитрування та правилами ліпсінку при дубляжі та закадровому озвученні.

З огляду на вищезазначене, в українському перекладі американських медичних серіалів ми доволі часто виявляємо застосування транскрибування та транслітерації для відтворення медичних термінів. Встановлено, що описовий переклад використовується у перекладі серіалів рідко, адже ця трансформація не забезпечує дотримання вимоги стислості та правил ліпсінку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И. С. Текст и перевод. Вопросы теории: монографія. М : Международные отношения, 2008. 184 с.
2. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: навч. посіб. М., 2004. 210 с.
3. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): навч. посіб. М.: Альянс, 2013. 253 с.
4. Матасов Р. А. Методические аспекты преподавания кино/видеоперевода. Изв. Рос. гос. пед. унив., 2009. С. 155-166.
5. Джонс Е. Г. (Режисер). (2018–2019). Резидент (Сезон 2) [Серіал]. Фокс Бродкастинг Компані. URL: <https://ua-tv.net/drama/1852-rezident.html> (дата звернення: 3.02.2022–10.03.2022).
6. Jones, A. H. (Director). (2018–2019). The Resident series (Season 2) [Series]. Fox Broadcasting Company. URL: <https://subtitry.su/3984-rezident-ordinator.html> (дата звернення: 15-30.03.2022).

*Дипко Ірина
Науковий керівник – доц. Чумак Галина*

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

У статті визначено зміст поняття термін та його особливості, досліджено способи систематизації термінів, розглянуто структурну особливість і способи перекладу англомовних термінів з психології українською мовою. Визначено труднощі перекладу психологічних термінів та виявлено ефективні способи передачі термінів українською мовою.

The article presents the information about the meaning of the term, its features, and ways of systemizing terms. There is provided the information about the structural features and ways of translation of English psychology terms into Ukrainian. The difficulties of translating psychological terms and effective ways of transmitting terms in Ukrainian are defined too.

Ключові слова: термін, транскрипція, транслітерація, калькування, перекладацькі трансформації.

Термін є невід'ємним елементом терміносистеми. Важливими особливостями якої є такі ознаки: належність до системи загальної мови та підпорядкування її законам, вираження системи понять окремо взятої галузі [1, с. 25].

В якості основи для систематизації термінів можуть виступати форма, ступінь розповсюдженості, структура і ступінь складності термінів [2, с. 16].

За формою терміни розподіляються на: непохідні корінні та непохідні запозичені; похідні прості; складні; терміни-словосполучення; терміни- абрєвіатури [2, с. 18].

За ступенем спеціалізації терміни поділяються на: загальнонаукові, міжгалузеві та вузькогалузеві [2, с. 25].

За структурою терміни бувають однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні і багатоконпонентні [2, с. 36].

Аналіз структурних особливостей психологічних термінів дозволяє виявити наступні моделі [2, с. 37].

Однокомпонентні терміни, які поділяються на прості та складні. Для правильного перекладу простих термінів утворених афіксальним шляхом необхідно знати словотворчі афікси та вміти правильно ділити слово на компоненти. В залежності від кількості та характеру афіксальних морфем похідні терміни можуть бути поділені на ряд більш вузьких типів:

- терміни утворені суфіксальним способом: *adaption* – адаптація; *autism* – аутизм;
- терміни утворені префіксальним способом: *immature* – незрілий;
- inability* – нездатність;
- терміни утворені суфіксально – префіксальним способом: *abnormal*
- аномальний.

Найкращим способом для перекладу англійських простих термінів є пошук лексичного еквіваленту, який співпадає зі значенням слова. Заміна простих термінів близькими по значенню словами недопустима [3, с. 57].

Що стосується складних термінів, велика частина складних слів з'явилася на основі словосполучень, але деяка частина їх утворюється шляхом додавання кореневих основ. Складний термін утворюється з основ термінів, які знаходяться між собою в певних структурно-семантичних відносинах: *egocentrism* – егоцентризм; *hyperactivity* – гіперактивність;

Складні терміни перекладаються за допомогою відповідного аналога (простого, складного), потребують підбирання вдалого словосполучення або описового звороту. Калькування, конкретизація та генералізація є найменш розповсюдженими способами перекладу [3, с. 69].

2. Терміни побудовані за моделлю іменник + іменник перекладаються переважно, як: складний термін, у якому лексичні компоненти змінюють свої місця [2, с. 46]: *individual's disposition* – схильність індивіда; як складний термін, у якому англійський відповідник

іменника змінюється іменниково-прийменниковою конструкцією: *shock therapy* – шокова терапія, *school psychologist* – шкільний психолог: або іменник замінюється словосполученням з тотожним значенням *vocabulary test* – тест словникового запасу.

Найпоширенішою є конструкція прикметник + іменник. Такі словосполучення перекладаються [2, с. 50]: складним терміном подібної структури: *psychotic disorder* – психотичний розлад; складним терміном, де відповідником прикметника виступає іменник: *schedule reinforce* – підкріплюваний стимул складним терміном, де прикметник перекладається словосполученням відповідником прикметника: *token economy* – жетонна система винагороди. складним терміном, де відповідником прикметника виступає дієприкметник теперішнього часу: *releasing stimulus* – ключовий подразник.

3. Трикомпонентні конструкції - котрі складаються з трьох компонентів. Найпоширенішою моделлю є іменник + прикметник + іменник. Існує два основних способи перекладу цієї моделі [2, с. 67]; означувальний іменник та прикметник міняються місцями з іменником: *age-equivalent scale* – шкала вікових еквівалентів; прикметник з іменником замінюється словосполученням, із збереженням вихідної структури: *alternate response test* – тест з альтернативними варіантами відповіді.

4. Багатокомпонентні терміни [2, с. 67]. Ці терміни складаються з чотирьох чи більше компонентів і перекладаються дослівно за допомогою слів і виразів української мови, або перекладаються описовим методом: *cognitive process of personality psychology* – пізнавальний процес психіки особистості.

5. Скорочення [2, с. 70]. Абревіатури утворюються шляхом скорочення слова або словосполучення за назвою початкових букв чи звуків, наприклад: *BPI (Brain Performance Index)* – індекс продуктивності мозку.

Найчастіше при пререкладі абревіатур та акронімів використовується транскодування. Наразі існує тенденція до транскодування англійських широковживаних скорочень які позначають назви об'єднань, організацій [2, с. 78]: *PARL (Psychology Academic Resource Laboratory)* – академічна ресурсна лабораторія психології;

Через різницю між семантичним об'ємом двох відповідних термінологічних одиниць в українській та англійській мовах існує низка англійських слів, часто вживаних у науково-технічному стилі, які мають значну кількість лексико- семантичних варіантів навіть у межах певної підмови, що призводить до термінологічної омонімії [3, с. 38].

Зокрема, слово *unit* навіть у межах науково-технічного підстилю може вживатись у значенні “секції”, “блоку”, “сегмента”, “компонента”, “елемента” тощо. У першу чергу, перекладачеві необхідно орієнтуватись на контекст. Якщо він не знаходить оптимального варіанта перекладу він може уникнути прямого перекладу цього слова, узагальнюючи його значення, тобто застосовуючи генералізацію: *behavior unit* – поведження.

Термін *identity* перекладається виключно «ідентичність», але у контексті може змінювати своє значення. Термін *identity* з'явився в психіатрії, у контексті вивчення феномену *identity crisis*, що описує стан психічно хворого, який втратив уявлення про свою особистість та не пам'ятає послідовність подій власного життя. Пізніше цей термін увійшов до складу розладів, спричинених кризою ідентичності: дифузна ідентичність, неоплачена ідентичність, відсторонена ідентичність, досягнута ідентичність. У цьому випадку термін потрібно розглядати як словосполучення, яке перекладається за допомогою калькування (*identity crisis* – криза ідентифікації).

Термін *psychosis* у повсякденному житті використовується у значенні «психічного стану», сильного емоційного збудження або стресу, при якому людині важко стримати емоції та почуття. Що ж стосується наукового визначення, то психоз – це стан, який виникає під впливом різних розладів, з болісним спотворенням сприйняття і осмислення себе та навколишнього світу, з втратою критичної оцінки і дезорганізацією поведінки. Це похідний термін, який перекладається за допомогою змішаного транскодування (*psychosis* – психоз).

Також гарним прикладом служить термін *depression*. Депресія у загальному вжитку набула значень «поганий настрій», «хандра», «журба», «смуток». Професійне ж визначення терміну депресія – це болісний психологічний стан зі зниженим настроєм, тугою, апатією, який триває більше 3х тижнів. У цьому випадку використовується змішане транскодування (*depression* – депресія).

До критичних помилок відносять плутання терміну при перекладі через їх омонімічну схожість; Наприклад, дієслова «почуваю» і «відчуваю». Відчуття – психічний процес, що полягає у відображенні мозком властивостей предметів і явищ об'єктивного світу, а також станів організму при безпосередньому впливові подразників на відповідні органи чуття. Тобто відчуття відображають властивості речей і явищ, які існують незалежно від людини. А почуття – психічні стани і процеси, в яких відображено емоційний бік духовного світу людини, її суб'єктивне переживання подій і емоційне ставлення до навколишньої дійсності.

Ще однією проблемою при перекладі є множинна відповідність [3, с. 78]. Для того щоб не множити синонімічні терміни, перекладач, перш за все, повинен з'ясувати, чи є в мові перекладу еквівалент даного термінологічного виразу. Якщо виявиться, що такий еквівалент існує, але він ще не відображений у словниках, треба проаналізувати сучасну наукову літературу. Тому що часто не встигають фіксувати лексичні одиниці, які нещодавно увійшли в систему мови, а в літературі вже може використовуватися поняття, яке позначається даним терміном.

Проблему множинної відповідності ми розглянемо на прикладі словосполучення *behavioural intervention*. На українську мову воно двома способами: поведінкове втручання та поведінкова інтервенція. Ці варіанти перекладу зафіксовані у психологічній літературі. ще одним варіантом перекладу є «корекція поведінки». Цей термін зустрічається в ролі

переказного еквівалента словосполучення *intervention for challenging behaviour* – корекція відхилень у поведінці.

Недоліком пропонованого тут варіанту перекладу судова психолого- психіатрична допомога є його надмірна громіздкість, тому деякі компоненти цього словосполучення можуть опускатися в тих випадках, коли їх зміст зрозумілий з контексту.

Однак цей варіант перекладу (як еквівалент терміна *behavioural intervention*) не набув широкого поширення в психологічній літературі. Ймовірно, це пов'язано з тим, що термін «корекція поведінки» в українській мові має досить широке значення і позначає будь-які дії, спрямовані на зміну поведінки, в той час як англійський термін *behavioural intervention* підкреслює застосування біхевіористського підходу в терапії.

Ще один можливий варіант перекладу «поведінкова інтервенція», – частково зберігає звукову форму оригіналу, має непрозору внутрішню форму, яка не наводить нас на відповідне наукове поняття. Використання в якості переказного еквівалента іменникової групи поведінкова інтервенція може бути виправданим лише в тому випадку, коли необхідно провести відмінність між поняттями, які позначаються словосполученнями «поведінкова інтервенція» і «поведінковий втручання». Однак в ситуації, коли цих відмінностей не існує, слід віддати перевагу найменуванню, яке більшою мірою розкриває зміст поняття, а саме терміну «поведінкове втручання».

Таким чином, при виборі варіанту перекладу перекладач повинен прагнути до створення точних, максимально прозорих термінів, що виключають виникнення множинних відповідностей в мові перекладу.

Проаналізувавши структуру термінів бачимо, що вони поділяються на однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатоконпонентні терміни [2, с. 37].

Найефективнішими способами перекладу однокомпонентних термінів є пошук лексичного еквіваленту. Калькування, конкретизація та генералізація є найменш розповсюдженими способами перекладу [4, с. 7].

Двокомпонентні та трикомпонентні терміни перекладаються складним терміном з подібною структурою або складним терміном з лексичною заміною.

Для багатоконпонентних термінів характерними є дослівний переклад і експлікація.

Труднощі, що виникають при перекладі термінів, пов'язані з: різницею у семантичному об'ємі двох відповідних одиниць, явищем термінологічної синонімії та полісемії, омонімічною схожістю термінів, множинною відповідністю термінів, розмежуванням термінологічних і загальноживаних слів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кострова О.А. Дискурсивні табу у міжкультурній науковій комунікації. Культурні табу та їх вплив на результат комунікації. Київ, 2005. С. 252 – 262.

2. Мюллер-Фольмер Курт. перекладати - куди? До проблеми формування дискурсу у фрау фон Шталь та в американському трансценденталізмі. В кн.: Переклад як культурний процес: рецепція, проекція та конструювання іноземного. Берлін: Е. Шмідт, 1998. С. 11 – 31.
3. Фесенко Т.О. Концептуальний переклад у структурі взаємовідносини «дійсність – мислення – свідомість – мова». Питання когнітивної лінгвістики. №1. Т.: ТГУ, 2014. С. 112 – 122.
4. Фефілов А.І. Методологічні засади транслатології. Київський. ун- т., 2003. 243 с.

*Николин Вікторія
Науковий керівник – доц. Ладика Ольга*

PERSUASIVE STRATEGIES IN POLITICAL DISCOURSE

Language plays a pivotal role in constructing identity and ideology, therefore, political leaders use language i.e., political discourse, to persuade others. Through language, persuasive strategies are used across the globe by well-known political leaders. Political discourse as a specific area of communication, its structure and features has become the subject of detailed linguistic analysis relatively recently. Particular attention is paid to the linguistic means of influencing the politician on the addressee in order to manipulate his consciousness, as political discourse is the most influential phenomenon in modern political communication.

The objective of the article is to study and differentiate the main means of the category of persuasion in political discourse, which plays a dominant role in modern political and media world due to its rational argumentation and numerous strategies employed by a political leader to propagate his ideology using language.

Discourse is defined, as “a stretch of language in use, of any length and in any mode, which achieves meaning and coherence for those involved” [1, p.191]. Moreover, political discourse is one of the types of institutional discourse along with diplomatic, administrative, legal, military, pedagogical, religious, mystical, medical, business, advertising, sports, scientific, stage and media [4, p. 23-25].

In this investigation we treat political discourse as a coherent, cohesive text of political communication combined with pragmatic, sociological, psychological and other factors carry out a systematic objectification of what people mostly unconsciously and symbolically do in their everyday life. That is, discourse analysis is concerned with patterns of language use and the circumstances with which such patterning is associated in any instance of communication.

Discourse is composed of two levels:

a) Microstructural discourse level which is concerned with issues of cohesion; that is, the integration of discourse elements into a unified text;

b) Macrostructural discourse level which deals with the knowledge of organizational features that are characteristic of genres which are conventionalized categories and types of discourse and interactional strategies [4, p.29].

In modern linguistics, some researchers (V. Chudinov; M. Lazar, etc.) use the term political discourse as given a priori; others (A. Baranov, E. Sheigal, T. Van Dijk; R. Wodak, etc.) use it as synonymous for political communication, political language, language of politics; and still others (P. Parshin, Yu. Stepanov, etc.) refuse to recognize its solely linguistic meaning. The semantic